

moravský senior[®]

Magazín pro poutavé čtení a volný čas...

02/2018

zdarma!
♥

Zasněžené Jeseníky
lákají nejen běžkaře

Rozhovor:
Karel Wiedermann

Story:
65 let od svatby

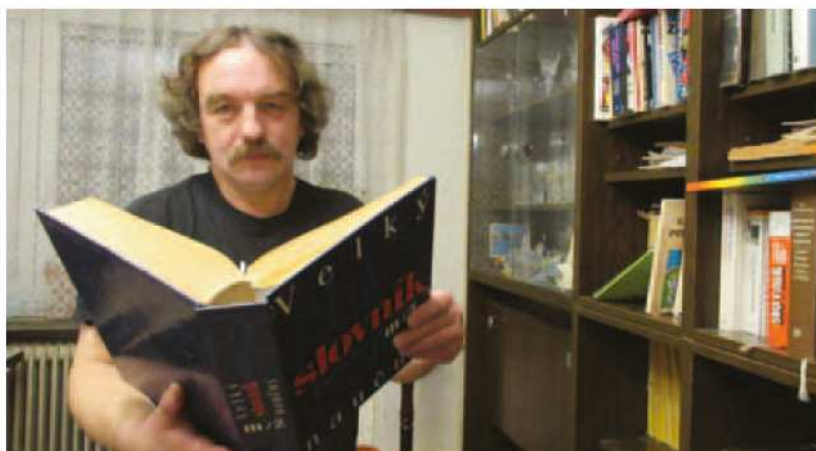

Pozvánky

OBSAH

ROZHOVOR: KAREL WIEDERMANN

strana 4

TÉMA: SVATÝ VALENTÝN

strana 9

TÉMA: HURÁ NA BĚŽKY!

strana 14

TÉMA: DIETY

strana 22

KŘÍŽOVKA

strana 27

ÚVODNÍ SLOVO

V rukou právě držíte únorové číslo a je rozhodnuto. Ve chvíli, kdy píšu tato slova, ovšem ještě nevím, jestli se prezidentem České republiky stane Miloš Zeman nebo Jiří Drahoš. Uzávěrka byla dříve než druhé kolo voleb. Snad se proto na nás nebudete zlobit, že vám nepřinášíme konkrétní výsledky. Těmi vás budou zcela jistě zásobovat jiná média.

V našem magazínu se v klidu začtete do některého z materiálů, které jsme pro vás připravili – ať už do rozhovoru s tvůrcem křížovek nebo do povídky o lásce manželů Ponížilových. A to není zdaleka vše. Přesvědčte se sami. Mějte hezký únor, který bude protkaný zejména zprávami z jihokorejského Pchjongčchangu, ve kterém 8. února odstartují XXIII. zimní olympijské hry.

Veronika Kolesárová
šéfredaktorka

Magazín Moravský senior finančně podpořili:

Statutární město Olomouc

Olomoucký kraj

Tiráž

MORAVSKÝ SENIOR® – magazín pro seniory
Olomouckého kraje

Vydavatel: Moravský senior, z.s., Táboritů 237/1,
Bělidla, 779 00 Olomouc, IČO: 03339769,
Registrováno pod číslem MK ČR E 21702, vychází
desetkrát ročně.

Tisk: Miloslav Kyjevský – FGP studio,
Táboritů 237/1, Bělidla, 779 00 Olomouc

Šéfredaktorka: Veronika Kolesárová,
e-mail: redakce@moravskysenior.cz, tel: 775 242 270

Koordinátorka, distribuce: Vendula Boudníková,
e-mail: office@moravskysenior.cz, tel: 725 190 555

Inzerce: Daniela Krupová,
e-mail: inzerce@moravskysenior.cz, tel: 736 456 791

Korektury: Blanka Peřinová,
e-mail: blanka.perinova@fgp.cz

Distribuci zajišťuje: GEIS – zákaznické centrum
tel: 951 277 777, www.baliky.cz

Náklad tohoto čísla je 25 000 ks.

Datum vydání: 30. 1. 2018.

Redakční uzávěrka příštího čísla: 19. 2. 2018.

Titulní foto: Veronika Kolesárová
ZDARMA

ROZHOVOR: KAREL WIEDERMANN

*I když má autor křížovek Karel Wiedermann obrovskou slovní zásobu, bez slovníků a encyklopedií se zkrátka neobejde.
Foto: Veronika Kolesárová*

„KŘÍŽOVKY MI POMÁHALY UŽ VE ŠKOLE,“ ŘÍKÁ KAREL WIEDERMANN

Jednou z nejoblíbenějších součástí novin a časopisů bývá u čtenářů křížovka. Tu najdete také v každém vydání našeho magazínu na zadních stranách. Už téměř čtyři roky je pro vás vymýšlí čtyřiapadesátiletý Karel Wiedermann z Blatce na Olomoucku. Luštit začal už jako malý kluk a vašeň ke křížovkám i hádankám mu nakonec vynesla i několik ocenění. O tom, že není křížovka jako křížovka, se přesvědčíte v následujícím rozhovoru.

Pane Wiedermanne, jak dlouho vám trvá, než vytvoříte křížovku do našeho časopisu?

Jak kdy. V průměru to jsou tak tři, čtyři hodinky, někdy méně, někdy víc.

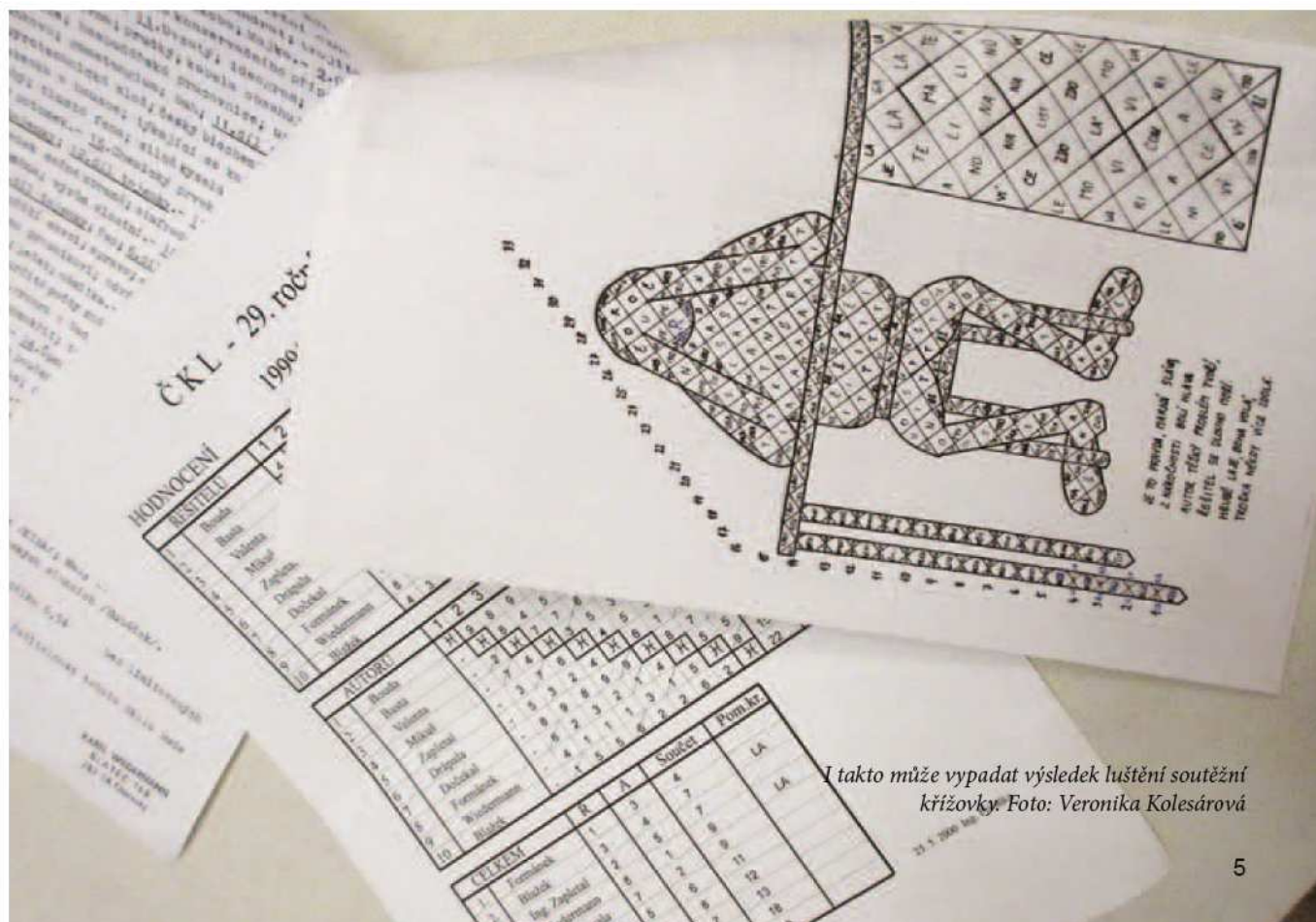
Popište, jak vzniká?

V tomto případě se jedná o takzvanou švédskou křížovku. To znamená, že legendy neboli opisy slov, podle kterých má řešitel vyluštit potřebný výraz, jsou přímo součástí křížovky. Obrázek křížovky mám od vás jasné daný. Jako první si do něj rozmístím tajenku. Tu obeskládám výrazy, potom provedu kontrolu jejich správnosti a hlavně, aby se mi nějaký neopakoval, pak k nim udělám legendy, dopíšu pomůcky a všechno to pak ještě jednou zkontroluji. Tvořím nejprve na papír a až potom

to převedu do počítače a formátu, ve kterém vám ji posílám. A je hotovo. Když vytvářím křížovku do novin, chci, aby ji co nejvíce lidí vyluštilo. Když dělám křížovku soutěžní, používám zapeklitější výrazy a křížovky jsou náročnější. Pochopitelně je nutné, aby i je soutěžící vyluštili, jinak by mi to omlátili o hlavu.

K soutěžním křížovkám se dostaneme posléze. Nač si dáváte při výrobě novinových křížovek největší pozor?

To nejdůležitější, co potřebuji při výrobě vědět, je, kdo bude danou křížovku luštit, jestli se jedná o zkušenějšího luštitelů nebo začátečníka. Obecně u novinových křížovek beru v potaz, že se k nim mohou dostat i děti. Snažím se proto v nich vyhýbat některým, pro ně nevhodným výrazům. Takovéto křížovky jsou určené pro

Takto může vypadat výsledek luštění soutěžní křížovky. Foto: Veronika Kolesárová

ROZHOVOR: KAREL WIEDERMANN

spíše ty méně zkušené. I proto do nich dávám více pomůcek. A kladu důraz, aby se lidem legendy dobře četly. Nepsaná norma (k zachování čitelnosti) je devět až deset písmen na řádek, a aby znění legendy mělo pro jedno políčko maximálně čtyři řádky.

Kdy jste vytvořil svou úplně první křížovku? A jak vypadala?

Bylo mi asi dvanáct let. Vodorovně měla od A až F a svisle od 1 do 10. Znění tajenky bylo Zakopane, polské město. Chtěl jsem být světový a navíc se v něm tehdy konala nějaká významná sportovní událost. Křížovku jsem dal vylustit tátovi, který mě ke křížovkám přivedl a sám luštil na soutěžní úrovni. Za pár chvil ji měl vylustěnou a obratem ruky mi vytvořil obdobnou, jen namísto slova Zakopane vyšlo „zakopaná“. Zeptal jsem se ho proč. Řekl mi, že ta jeho křížovka je takto zkrátka správně. Tehdy jsem vůbec netušil, že existují nějaké směrnice pro výrobu křížovek. Například že nesmíte použít jednopísmenný výraz. Byla to malá křížovka a já v ní udělal snad všechny možné chyby. Na nějakou dobu mě to otrávil a s tvorbou jsem přestal. Během prázdnin jsem se ale do směrnic začal a udělal jsem novou křížovku, která dopadla o poznání lépe, a od té doby jsem s nimi nepřestal.

Co je základním předpokladem pro to, abyste mohl křížovky vyrábět?

Než se člověk naučí dělat křížovky, musíte mít obrovskou slovní zásobu a tu získáte jedinečně ustavičným luštěním. Abyste vytvořila správně legendu, musíte umět dobře luštěný výraz opsat. Základem tedy je luštit, luštit a luštit. To proto, abyste si osvojili nejen výrazy, ale hlavně správně obepisy k nim.

Otec vám od začátku pomáhal?

V podstatě ano, i když mnohdy nedobrovolně. Odebíral časopis Křížovka a hádanka, kde mi nechával prostor v sekci Koutek mládeže. Když jsem něco nevěděl, chodil jsem za ním. Musel jsem ho tím občas neskutečně otravovat. Pak mě naučil hledat jednoduše ve slovnících a měl ode mě pokoj. Na chvíli. S postupem času mi křížovky v Koutku mládeže nestačily, tak jsem se pouštěl i do těch ostatních v časopise. Jako správný křížovkář jsem je vyplňoval vždycky tužkou a pak jsem to vymazal. Táta to namíchlo, že prý ho to plete, tak začal kupovat časopis i pro mě. Potom, co jsem začal vytvářet křížovky vlastní, mě přihlásil do křížovkářského a hádankářského kroužku Ječmínek, kterého jsem členem dodnes. Kdysi jsme v něm kromě jiného vyráběli křížovky pro noviny Stráž lidu.

Pro tyto křížovky určitě musela platit přísná pravidla, nebo se pletu?

Bylo to celkem fajn, protože to byl v té době, čili za bolševika, velmi dobrý přivýdělek. Za malou čtvrtěnní křížovku jsme dostali čtyřicet korun a za velkou sobotní sedmdesát korun. Měli jsme na to rozpisy, abychom se všichni vystřídali. Tajenku jsme si mohli zvolit, jakou

Klasickou novinovou křížovku vyplní zkušený luštitel během pár minut. Foto: Veronika Kolesárová

jsme chtěli. Většinou to byl to buď nějaký vtip, nebo citát. Ale ta tvorba byla trošku drsnější. Jednou na mě vyšla křížovka k 18. sjezdu KSČ. Tak jsem udělal křížovku s tajenkou: Zdravíme účastníky XVIII. sjezdu KSČ. Křížovku jsem dal zkontrolovat tátovi. A ten se do mě obul, že to musím opravit. V křížovce jsem měl totiž výraz „stop“. Podle táty by si to někdo mohl dát dohromady s tajenkou a ono „stop“ mohlo to vyznít jako že další už ne, a bylo by zle. Tak jsem to opravil a znovu dal ke kontrole. Táta mě ale opět upozornil, že tam mám citoslovce „panebože“, a to bylo taky nepříjemné. Vyšlo mi to až na třetí pokus. Tehdy dokonce existoval seznam slov, která se do křížovek dávat nesměla. Třeba Hort, náš šachista, který pláchnul z republiky, tam být nesměl. A spousta dalších.

Váš kroužek Ječmínek funguje dodnes?

Ano. Jenomže zatímco nás v něm dřív bylo k dvacítce, dneska se scházíme čtyři. Máme ještě členy „na dálku“, ale ti nechodí z časových důvodů. Účastníme se soutěží, jezďíme na přebory. Bohužel nás není moc, protože spousta lidí dává přednost spíš počítačům. Klidně přijmeme každou novou dušičku, která bude mít pro křížovky ale i hádanky zapálení a bude ji to bavit. Scházíme se každou druhou středu, která následuje po vyjití časopisu Křížovka a hádanka a schůzky se konají v restauraci Sokolka na Nových Sadech kolem šesté hodiny večerní. Rádi přivítáme každého nového zájemce a vše vysvětlíme.

Měl jste při dospívání i jiné aktivity?

Pochopitelně. Musel jsem pomáhat doma a dělat povinnosti do školy. Faktem je, že díky luštění jsem se v podstatě nemusel učit do chemie, protože jsem v hlavě měl všechny chemické značky včetně latinských názvů prvků. Pomáhalo mi to i v jiných předmětech. Svůj volný čas jsem ale trávil i jinak než luštěním. Chodili jsme s klukama hrát fotbal, hokej, chodili jsme do kina. Tehdy byla doba, kdy děti trávily venku víc času, což už dneska neplatí. Dnes je to o televizi, mobilech, tabletech a počítačích.

Máte dvě děti. Převzal po vás někdo tuto vášeň?

Dcera i syn luští, ale hlavně kluk to po mě zdědil. Kdyby nebylo počítačů, byl by určitě lepší než já.

Jaká generace převládá mezi křížovkáři?

Je to spíše ta střední, od třiceti do šedesáti let. Ale luští i starší generace.

Luštění je velmi prospěšné pro trénink mozku. Je to tak?
S tím musím jediné souhlasit.

Pojďme konečně k soutěžnímu luštění. Jak funguje toto odvětví?

Tyto aktivity jsou součástí soutěží, které vypisuje Český svaz hádankářů a křížovkářů. Konají se na různých místech republiky. Dále tu je i Česká křížovkářská liga, kterou dělal můj otec a časem do toho uvrstal i mě. V tomto případě jde o korespondenční soutěž. Při ní se tvoří a luští takzvané dokreslovky, často i figurální křížovky. Jediné, co luštitel dostane do schránky, je papír, na kterém jsou legendy, použité zdroje a rozpis políček, které autor použil. Vy si pak vezmete prázdný čtverečkovaný papír a pak musíte správným křížením a umístěním uhádnutých výrazů vypátrat obrys křížovky. Někdy je obrys normální, ale většinou mívá podobu nějakého obrázku, což záleží na fantazii a schopnostech každého autora, co ostatním spolumužníkem předloží. Při jejich výrobě mám oblíbená slova a většinou se jedná o jazykové špeky. Jednou jsem v legendě použil „roztoč“ na dvacet čtyři písmen a v křížovce vyšlo „imperativ slovesa roztočit“. Tím se bavím. Případní zájemci o členství v našem kroužku ale mohou být absolutně v klidu. Takové „zabíjaky“ mezi sebou neluštíme. Pomáháme si v kolektivních soutěžních a neformálně se mezi sebou bavíme.

Kolik je asi soutěží?

Těch soutěží je opravdu hodně a každá je jinak zaměřená. Jednou z nejnáročnějších je pak Nolčova křížovkářská maturita. Pak tady jsou přebory, které se konají v různých městech – á propos, 10. 3. budou přebory v Olomouci v bočním salonku v restauraci Na Pile v Pavlovičkách. Každopádně začínáme dopoledne luštěním logických úloh a po obědě přijdou na řadu křížovky a hádanky. Kdo chce, může se přijít podívat a třeba si i jen tak zaluštit.

Co všechno vám při vaší činnosti pomáhá? Jaké knihy používáte?

Je to řada slovníků. K základním patří Slovník spisovného jazyka českého, Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, slovníky neologismů, tedy nových českých slov. Používají se i výrazy a veselé opisy, nekonvenční výrazy a spousta dalších. Pak jsou to mnohé encyklopedie. Nějaký autor vytvoří křížovku a použije do ní slovo, které se nachází pouze v jednom jediném slovníku. Tento slovník uvede do výpisu slovníků, které autor použil. Tak zajdu do knihkupectví, slovník si prolistuju, pokud se mi líbí, tak si ho i jen kvůli tomu jednomu jedinému

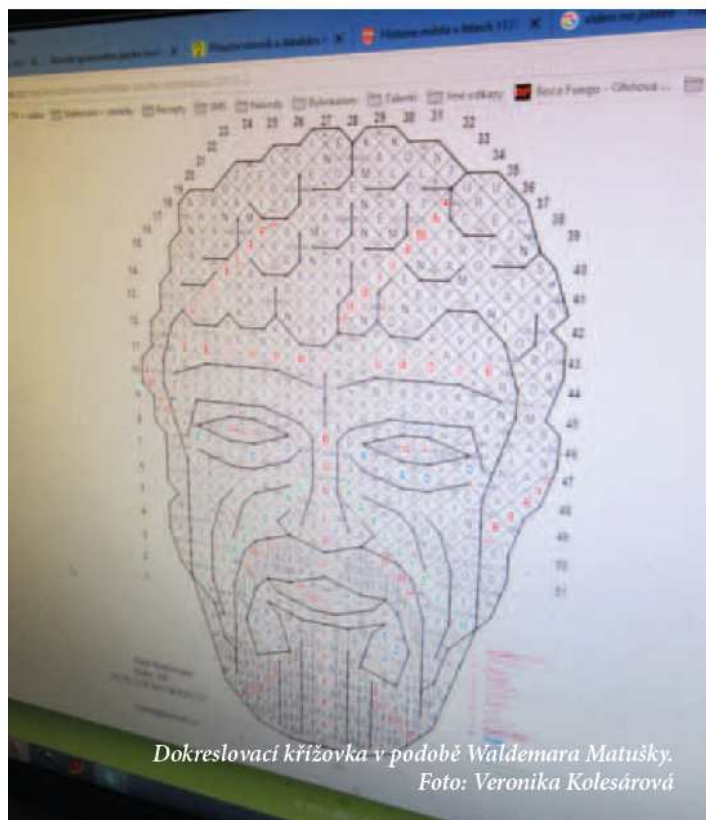

Karel Wiedermann
Narodil se 2. 12. 1963 v Olomouci

V současnosti pracuje jako ošetřovatel hospodářských zvířat v zemědělském družstvu v Drahlově, konkrétně na porodně prasat.

Je nositelem mistrovské třídy jako autor křížovek, druhé třídy jako autor hádanek, dále má třetí třídu jako řešitel hádanek a druhou třídu jako řešitel křížovek. K jeho dalším zájmům patří poslech hudby, počítač a vaření. Je rozvedený, má dvě dospělé děti. Hanu 25 let a Tomáše 27 let.

ROZHOVOR: KAREL WIEDERMANN

slovu koupím. Pak ho třeba deset let nevezmu do ruky, ale co kdyby někdy náhodou... Takoví jsme prostě my, křížovkáři.

Kolik této literatury máte doma v knihovně, alespoň přibližně?

Přesně to spočítané nemám, ale vezmu-li v potaz i více-
dílné slovníky, různé další brožurky a výpisky, které jsem
si udělal sám nebo sehnal od jiných kolegů, tak zhru-
ba asi kolem tři sta, čtyři sta knih. Jsou i tací křížovkáři,
oproti kterým jsem, co se počtu knih týká, žabař.

Není to drahý koníček?

Jak se to vezme. Na naší soutěžní úrovni trochu té prav-
dy máte. Rekreačním luštitelům postačí, když si budou
dělat výpisky. Je sice pravda, že ne v každé švédské kří-
žovce jsou všechny legendy košer, ale to je úděl švéd-
ských křížovek. Autor je omezen počtem písmen a řád-
ků v každém tom legendovém čtverečku a tomu musí
přizpůsobit tvorbu a volbu vpisovaných výrazů a taky
odpovídajících legend k nim. To bývá někdy docela oří-
šek obepsat všeobecně známý výraz dvouslovně, ovšem
jako luštitel někde začít musíte. Zprvu možná budete mít
problémy, ale po určité době luštění a trápení se zjistíte,
že vám to jde a zkusíte přesedlat na náročnější křížovky.
A o tom to přesně je. Vždyť je lékařsky dokázáno, že ten,
kdo si cvičí mozkové závity, bude žít déle.

Minislovníček některých méně známých avšak autory hojně používaných výrazů:

Batoh horolezců – KLETR
Beduínský plášť – ABA, BURNUS
Břišní bolesti (křeče) – KOLIKA
Citron – LEMON, LIMON
Cizokrajný ještěř – ANOLI, ANOLIS
Cylindr – KASTOR, KLAK
Čadské sídlo – ATI
Dámský klobouček – TOKA
Druh čepice – HUČKA
Druh kaučuku – BUNA
Druh ostrovu – ATOLON
Druh palmy – AREKA, ITA
Buddhistická hrobka – TOPA
Kladná elektroda – ANODA
Krut – TORSE, TORZE
Kukačkovitý pták – KOKO

Norický kůň – NORIK
Papoušek – ARA, ARARA, KEA, LORI,
NESTOR, ŽAKO
Pohovka – SOFA
Poloha v józe – ASANA, ÁSANA
Ruský klášter – SKIT
Římský mravokárce – KATO
Římský krutovládce – NERO
Slaměný klobouk – PANAMA, PANAMÁK
Sportovní pokřik – HIP
Svobodný šlechtický statek – ALOD
Svobodný severský statek – ODAL
Velký klobouk – KALAP
Visuté lože – HAMAK, HAMAKA
Záporná elektroda – KATODA